

ACHTERGRONDSGEGEVENS VAN DE THERIDIIDAE UIT NEDERLAND EN DE OMRINGENDE LANDEN

P. J. van Helsdingen
Natuurhistorisch Museum Leiden

SUMMARY

A survey is given of the Theridiidae occurring in the Netherlands and the neighbouring countries. For each species references to published descriptions and illustrations are listed.

INLEIDING

Onderstaand overzicht is samengesteld om de voorbereidingen voor het maken van een verspreidingsatlas van de Kogelspinnen van Nederland te vergemakkelijken. De soortenlijst zo compleet mogelijk. In het hoofdstuk "Aantekeningen bij de soorten" worden literatuurverwijzingen gegeven naar beschrijvingen en afbeeldingen, vooral van de genitaliën, waardoor het determineren van twijfelachtige exemplaren mogelijk nog beter kan verlopen. De opmerkingen over biotoopvoorkeur zijn toegevoegd wanneer dat gegeven relevant was of in de gebruikte literatuur werd benadrukt, maar ook hier geldt weer, net als eerder gezegd, dat dit niet compleet is. Daar is ook niet naar gestreefd.

Niet alle genoemde literatuur zal voor iedereen even gemakkelijk beschikbaar zijn. Vrijwel alle geciteerde publicaties zijn in Leiden voorhanden. Wiehle (1937) is nog steeds een basisstuk voor de West-Europese Theridiiden, ook al zijn er vele nomenclatorische en taxonomische veranderingen. Bij de soorten is niet verwezen naar de algemeen toegankelijke literatuur die iedereen in bezit heeft, zoals Lockett & Millidge (& Merrett) (1953, 1974), Miller (1971), Roberts (1993) en Roberts (1995). Het laatste boek bevat nieuwe afbeeldingen van alle in het boek behandelde soorten, maar geen nieuwe soorten. Het wel of niet opgenomen zijn van een soort in Heimer & Nentwig (1991) is steeds aangegeven.

Europa deelt vele soorten met China, Korea en Japan, maar de betreffende literatuur is niet in dit overzicht is opgenomen (vaak moeilijk toegankelijk).

DE SOORTEN EN HUN E.I.S.-CODERINGEN

Letter- en nummercodes zijn vermeld voor de in de literatuur voor Nederland genoemde soorten. Adventieve soorten staan tussen vierkante haken []. Synoniemen (*) worden gevolgd door een verwijzing naar de nu gangbare soortnaam.

[D= Duitsland; B= België; GB= Groot-Brittannië]

THERIDIIDAE		
<i>Achaeearanea lunata</i> (Clerck, 1757)	ACHALUNA	240101
<i>Achaeearanea ohlerti</i> (Thorell, 1870)		
<i>Achaeearanea riparia</i> (Blackwall, 1834)	ACHARIPA	240102
<i>Achaeearanea simulans</i> (Thorell, 1875)	ACHASIMU	240104
<i>Achaeearanea tabulata</i> Levi, 1980		D
<i>Achaeearanea tepidarium</i> (C.L. Koch, 1841)	ACHATEPI	240103
<i>Achaeearanea veruculata</i> (Urquhart, 1885)		B
<i>Anelosimus aulicus</i> (C.L. Koch, 1838)		
<i>Anelosimus pulchellus</i> (Walckenaer, 1802)	ANELPULC	240201
<i>Anelosimus vittatus</i> (C.L. Koch, 1836)	ANELVITT	240202
<i>Carniella brignolii</i> Thaler & Steinberger, 1988		B, D
[<i>Chryso spiniventris</i> (O.P.-Cambridge, 1869)]	CHRYSPIN	241112
[<i>Coleosoma floridanum</i> Banks, 1900]	COLEFLOR	241401

<i>Crustulina guttata</i> (Wider, 1834)	CRUSGUTT	240301	
<i>Crustulina sticta</i> (O.P.-Cambridge, 1861)			B,D
<i>Dipoena braccata</i> (C.L. Koch, 1841)			D
<i>Dipoena coracina</i> (C.L. Koch, 1837)			B,D
<i>Dipoena erythropus</i> (Simon, 1881)	DIPOERYT	240401	
<i>Dipoena inornata</i> (O.P.-Cambridge, 1861)	DIPOINOR	240402	
<i>Dipoena melanogaster</i> (C.L. Koch, 1837)	DIPOMELA	240403	
<i>Dipoena prona</i> (Menge, 1868)	DIPOPRON	240404	
<i>Dipoena torva</i> (Thorell, 1875)			D
* <i>Dipoena tristis</i> (Hahn, 1833)	DIPOTRIS	240405	
(zie <i>Laseola tristis</i>)			
<i>Enoplognatha caricis</i> (Fickert, 1876)	ENOPCARI	240506	
<i>Enoplognatha latimana</i> Hippa & Oksala, 1982	ENOPLATI	240505	
<i>Enoplognatha militaris</i> Wunderlich, 1994			D
<i>Enoplognatha mordax</i> (Thorell, 1875)	ENOPMORD	240502	
<i>Enoplognatha oelandica</i> (Thorell, 1875)			B,D
<i>Enoplognatha ovata</i> (Clerck, 1757)	ENOPOVAT	240503	
* <i>Enoplognatha schaufussi</i> (L. Koch)			
(zie <i>Enoplognatha mordax</i>)			
* <i>Enoplognatha tecta</i> (Keyserling)			
(zie <i>Enoplognatha caricis</i>)			
<i>Enoplognatha testacea</i> Simon, 1884			D
<i>Enoplognatha thoracica</i> (Hahn, 1833)	ENOPTHOR	240504	
<i>Episinus angulatus</i> (Blackwall, 1836)	EPISANGU	240601	
<i>Episinus maculipes</i> Cavanna, 1876			D
<i>Episinus truncatus</i> Latreille, 1809	EPISTRUN	240602	
<i>Euryopis flavomaculata</i> (C.L. Koch, 1836)	EURYFLAV	240701	
<i>Euryopis laeta</i> (Westring, 1862)			B,D
<i>Euryopis quinqueguttata</i> Thorell, 1875			D
<i>Laseola tristis</i> (Hahn, 1833)	LASETRIS	240405	
* <i>Neottiura bimaculata</i> (Linnaeus, 1767)	NEOTBIMA	241101	
(zie <i>Theridion bimaculatum</i>)			
* <i>Neottiura suaveolens</i> Simon, 1879			
(zie <i>Theridion suaveolens</i>)			
<i>Nesticodes rufipes</i> (Lucas, 1846)	NESTRUFI	241117	
<i>Paidiscura pallens</i> (Blackwall, 1834)	PAIDPALL	241107	
<i>Pholcomma gibbum</i> (Westring, 1851)	PHOLGIBB	240801	
<i>Robertus arundineti</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	ROBEARUN	240901	
<i>Robertus grasshoffi</i> Wunderlich, 1973			D
<i>Robertus heydemanni</i> Wiehle, 1965			D
<i>Robertus insignis</i> O.P.-Cambridge, 1907			D
<i>Robertus kuehnae</i> Bauchhenss & Uhlenhaut, 1993			D
<i>Robertus lividus</i> (Blackwall, 1836)	ROBELIVI	240902	
<i>Robertus neglectus</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	ROBENEGL	240903	
<i>Robertus scoticus</i> Jackson, 1914	ROBESCOT	240904	
<i>Robertus truncorum</i> (L. Koch, 1872)			D
<i>Robertus ungulatus</i> Vogelsanger, 1944			D
<i>Rugathodes bellicosus</i> (Simon, 1873)			D
<i>Rugathodes instabilis</i> (O.P.-Cambridge, 1871)	RUGAINST	241115	
* <i>Simitidion simile</i> (C.L. Koch, 1836)	THERSIMI	241110	
(zie <i>Theridion simile</i>)			
<i>Steatoda albomaculata</i> (Degeer, 1778)	STEAALBO	241001	
<i>Steatoda bipunctata</i> (Linnaeus, 1758)	STEABIPU	241002	
<i>Steatoda castanea</i> (Clerck, 1757)	STEACAST	241003	
<i>Steatoda grossa</i> (C.L. Koch, 1838)	STEAGROS	241004	
<i>Steatoda nobilis</i> (Thorell, 1875)			GB
<i>Steatoda paykulliana</i> (Walckenaer, 1806)			D
<i>Steatoda phalerata</i> (Panzer, 1801)	STEAPHAL	241005	
<i>Steatoda triangulosa</i> (Walckenaer, 1802)	STEATRIA	241006	
<i>Theonoe minutissima</i> (O.P.-Cambridge, 1879)	THEOMINU	241201	

Theonoe sola Thaler & Steinberger, 1988		D
Theridion betteni Wiehle, 1960		D
Theridion bimaculatum (Linnaeus, 1767)	THERBIMA	241101
Theridion blackwalli O.P.-Cambridge, 1871	THERBLAC	241102
Theridion boesenbergi Strand, 1904		D
Theridion conigerum Simon, 1914		D
Theridion familiare O.P.-Cambridge, 1871	THERFAMI	241103
Theridion hannoniae Denis, 1944		B, D
Theridion hemerobium Simon, 1914	THERHEME	241117
Theridion impressum L. Koch, 1881	THERIMPR	241104
*Theridion instabile O.P.-Cambridge, 1871 (zie Rugathodes instabilis)	THERINST	241115
Theridion melanurum Hahn, 1831	THERMELA	241105
Theridion mystaceum L. Koch, 1870	THERMYST	241106
*Theridion pallens Blackwall, 1834 (zie Paidiscura pallens)	THERPALL	241107
Theridion nigrovariegatum Simon, 1873		D
*Theridion ohlerti (Thorell, 1870) (zie Achaeearanea ohlerti)		D
Theridion pictum (Walckenaer, 1802)	THERPICT	241108
Theridion pinastri L. Koch, 1872	THERPINA	241109
*Theridion rufipes Lucas, 1846 (zie Nesticodes rufipes (Lucas))	THERRUPI	241117
Theridion simile C.L. Koch, 1836	THERSIMI	241110
Theridion sisypium (Clerck, 1757)	THERSISY	241111
*Theridion spiniventre O.P.-Cambridge, 1869 (zie Chryso spiniventris)	THERSPIN	241112
Theridion suaveolens Simon, 1879		D
Theridion tinctum (Walckenaer, 1802)	THERTINC	241113
Theridion uhligi Martin, 1974	THERUHLI	241116
Theridion varians Hahn, 1833	THERVARI	241114
Theridion wiehlei Schenkel, 1938		D

AANTEKENINGEN BIJ DE SOORTEN

***Achaeearanea lunata* (Clerck, 1757)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 47).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levy & Amitai (1982a: 121, fig. 79-84); Knoflach (1991: fig. 11, 16); Heimer & Nentwig (1991: 280, fig. 752).

***Achaeearanea ohlerti* (Thorell, 1870)**

Syn.: *Theridion umbraticum* L. Koch, 1872 (overgebracht naar *Achaeearanea* en gesynonimiseerd met *A. ohlerti* door Holm (1945)). Subalpien.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 162, fig. 107-113); Levi (1957a: 98, fig. 324-325, 332-334, als *Theridion ohlerti*); Heimer & Nentwig (1991: 280, fig. 756).

***Achaeearanea riparia* (Blackwall, 1834)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 47).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 280, fig. 755).

***Achaeearanea simulans* (Thorell, 1875)**

Volgens Locket & Luczak (1974) verschilt *A. simulans* op soortniveau van *A. tepidariorum*.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Locket & Luczak (1974: fig. 1b, 2b); Knoflach (1991: fig. 12, 17); Heimer & Nentwig (1991: 280, fig. 754).

***Achaeearanea tabulata* Levi, 1980**

Een soort uit de omgeving van menselijke bewoning. Beschreven uit de Verenigde Staten (New

York), en vervolgens vermeld uit Duitsland (Berlijn) (Moritz *et al.*, 1988: 361), Oostenrijk, Innsbruck (Knoflach, 1991: 59) en Graz (Komposch, 1993: 805), en Bulgarije (Dimitrov, 1994: 77). Het is niet onmogelijk dat deze soort ook in Nederland-Distributieland is ingevoerd. Inmiddels ook uit Korea en Japan gemeld. Men lette dus op *Achaearanea*'s bij huizen.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1980: 334, fig. 1-2); Moritz *et al.* (1988: fig. 1-3); Knoflach (1991: fig. 1-10, 14-15); Dimitrov (1994: fig. 1, 3).

Niet genoemd in Heimer & Nentwig, 1991.

***Achaearanea tepidariorum* (C.L. Koch, 1841)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 47).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1955: fig. 69-70, 83-84); Levi (1967: 178, fig. 9-11); Locket & Luczak (1974: fig. 1a, 2a, 5); Knoflach (1991: fig. 13, 18-19); Heimer & Nentwig (1991: 280, fig. 753); Dimitrov (1994: fig. 2, 4).

***Achaearanea veruculata* (Urquhart, 1885)**

Van Keer (1992: 14) meldde deze soort als nieuw voor België en detailleerde het gegeven later (Van Keer, 1993: 21): een vondst te Kapelle-op-den-Bos ten N. van Brussel in de provincie Brabant, naar hij vermoedde een geval van import. Zie ook lijst van faunistische aanvullingen van Baert (1994: 41). Beschrijving en/of afbeeldingen: Merrett & Rowe (1961: 89, fig. 1-7); Roberts (1993: 182, fig. 81c). Niet genoemd in Heimer & Nentwig, 1991.

***Anelosimus aulicus* (C.L. Koch, 1838)**

Mediterrane soort, plaatselijk in Centraal-Europa. Opgave voor Duitsland, zie Wiehle (1937: 139).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 282, fig. 757).

***Anelosimus pulchellus* (Walckenaer, 1802)**

Van Keer & Van Keer (1992: 13) vermelden de tweede vangst, in 1990, van deze soort in België, uit het Gravenbos bij Humbeek. De eerste vermelding dateerde nog van Becker aan het eind van de vorige eeuw. Deze soort is dus blijkbaar buitengewoon zeldzaam op onze breedtegraad. In 1993 (Van Keer & Van Keer, 1993: 26) wordt deze vondst nog eens herhaald. Niet in Engeland.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 282, fig. 759).

***Anelosimus vittatus* (C.L. Koch, 1836)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 282, fig. 758).

***Carniella brignolii* Thaler & Steinberger, 1988**

Uit Oostenrijk (Kärnten) beschreven, later ook uit België (Provincie Luik: Antheit aan de Maas) (Baert & Van Keer, 1991: 5; Van Keer & Vanuytven, 1993: 13) en Zuid-Duitsland (Halblech in Ostalgäu, Beieren) (Dröschmeister, 1994, 1995) vermeld. Zie ook lijst van faunistische aanvullingen voor België van Baert (1994: 41).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Thaler & Steinberger (1988: 998, fig. 1-4, 9-15); Dröschmeister (1995: fig. 1).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Coleosoma floridanum* Banks, 1900**

Cosmopolitisch, introductie met gewassen.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1959: 6, fig. 12-17); Levi (1967: 181, fig. 32-36); Tanikawa (1991: fig. 6-15).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Crustulina guttata* (Wider, 1834)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 282, fig. 761); Knoflach (1994: fig. 1, 3, 5-8, 10-11, 14, 23, 28, 29, 31, 34-37, 45, 47).

***Crustulina sticta* (O. P.-Cambridge, 1861)**

Een mondelinge mededeling van Jocqué in 1982 vormt de eerste bron voor België van deze soort (zie Bosmans & Maelfait, 1986: 19). In Duitsland gevonden in de omgeving van Berlijn (Platen, 1984). In België: provincies Namen en West-Vlaanderen.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957c: 370, fig. 1-3, 7); Levy & Amitai (1979: 123, fig. 21-28); Holm (1987: 160, fig. 4); Heimer & Nentwig (1991: 282, fig. 762); Knoflach (1994: 334, fig. 18-20, 24, 26-27, 32, 39-42).

***Dipoena braccata* (C.L. Koch, 1841)**

Uit Duitsland bekend door oude opgaven (Neurenberg, Baden, en type-localiteit Karlsbad) (Wiehle, 1937: 184); voor recente vondsten, zie ook Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1953: fig. 36, 90); Miller (1967: pl. 13 fig. 5-9); Heimer & Nentwig (1991: 286, fig. 771).

***Dipoena coracina* (C.L. Koch, 1837)**

Baert, Bosselaers & Kekenbosch (1984: 319) melden de soort als nieuw voor België. Voor Duitsland, zie Wiehle (1937: 185) en Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Miller (1967: pl. 13 fig. 10-15); Heimer & Nentwig (1991: 286, fig. 769).

***Dipoena erythropus* (Simon, 1881)**

Een mondelinge mededeling van Jocqué in 1982 vormt de eerste bron in België voor deze soort (zie Bosmans & Maelfait, 1986: 19). Baert, Bosselaers & Kekenbosch (1984: 320) preciseren deze opgave. De tweede waarneming uit België wordt gemeld door Bosmans (1996: 3) uit Olloy-sur-Viroin (Prov. Namen), een bewijs dat deze soort in België erg zeldzaam is. In Duitsland bij Kaiserstuhl vastgesteld (Wunderlich, 1975: 382).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Miller (1967: pl. 13 fig. 20); Wunderlich (1975: 382, fig. 1-3); Heimer & Nentwig (1991: 284, fig. 766).

***Dipoena inornata* (O. P.-Cambridge, 1861)**

Voor Duitsland, zie Wiehle (1937: 187) en Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Miller (1967: pl. 14 fig. 5-6); Heimer & Nentwig (1991: 284, fig. 767).

***Dipoena melanogaster* (C.L. Koch, 1837)**

De zesde opgave voor België (Bosmans, 1996: 3) komt uit Olloy-sur-Viroin (Prov. Namen). Voor Duitsland, zie Wiehle (1937: 181) en Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1953: fig. 1-3, 9-10); Miller (1967: pl. 12 fig. 1-3); Heimer & Nentwig (1991: 284, fig. 763).

***Dipoena prona* (Menge, 1868)**

Uit Duitsland bekend: zie Wiehle (1937: 186) en Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Miller (1967: pl. 13 fig. 16-19); Heimer & Nentwig (1991: 284, fig. 766).

***Dipoena torva* (Thorell, 1875)**

Syn.: *D. procax* (Simon, 1881).

Uit Duitsland bekend: zie Wiehle (1937: 189).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1960: 229-233, fig. 1-5, als *D. torva* / *D. procax* ?); Miller (1967: pl. 12 fig. 10-18); Heimer & Nentwig (1991: 284, fig. 764).

***Enoplognatha caricis* (Fickert, 1876)**

De argumenten van Wunderlich (1976: 103) om voor deze soort de naam *E. tecta* (Keyserling) te gebruiken zijn niet overtuigend.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Merrett & Snazell (1975: 108, fig. 6-11, 16); Wunderlich (1976: fig. 17-22, als *E. tecta*); Heimer & Nentwig (1991: 286, fig. 772).

***Enoplognatha latimana* Hippa & Oksala, 1982**

Beschreven in 1982 en sindsdien in vele Europese landen herkend. De wereldverspreiding van deze soort werd behandeld door Oxford & Reillo (1994). Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Hippa & Oksala (1982: 217, fig. 4-6, 12-13, 17-20); Hippa & Oksala (1983: fig. 1-8); Snazell (1983: fig. 1-2, 5-6); Heimer & Nentwig (1991: 288, fig. 775); Kwiecien (1993: fig. 2, 2a, 4, 6); Wunderlich (1994: 8, 10, 13-14).

***Enoplognatha mandibularis* (Lucas, 1846)**

Deze soort is oorspronkelijk uit Algerije beschreven. Simon heeft de naam abusievelijk gebruikt voor wat eigenlijk *E. oelandica* heet, terwijl de naam *E. diversa* Blackwall, 1859 ook nog steeds beschikbaar is. Een revisie van dit genus is hard nodig.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 288, fig. 776) (?= *E. oelandica*).

***Enoplognatha militaris* Wunderlich, 1994**

Een recent uit Duitsland (Hohe Rhön) beschreven soort, waarvan de auteur zich afvraagt of zij misschien werd ingevoerd met transporten van de Amerikaanse troepen, die gebruik maakten van het militaire oefenterrein, waar 2? werden verzameld. De soort is verwant aan *E. ovata*.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wunderlich (1994: fig. 1-4).

***Enoplognatha mordax* (Thorell, 1875)**

Syn.: *Enoplognatha maritima* Simon; *Enoplognatha schaufussi* (L. Koch); *Enoplognatha crucifera* (Thorell).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wunderlich (1976: fig. 24-26, als *E. crucifera*); Merrett & Snazell (1975: 109, fig. 12, 15, als *E. crucifera*); Heimer & Nentwig (1991: 288, fig. 777, als *E. schaufussi*); Próchniewicz (1991: 182, fig. 1-5).

***Enoplognatha oelandica* (Thorell, 1875)**

Syn.: *Enoplognatha mandibularis* auct.

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 48). Taxonomische aantekeningen zijn te vinden bij Merrett & Snazell (1975: 111).

Voor België genoemd door Van Keer & Vanuytven (1993), en later ook nog door Baert & Desender (1993: 18). Voor Duitsland, zie Wiehle (1960: 234) en Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1960: 234-236, fig. 10-14); Merrett & Snazell (1975: 111, fig. 13-14); Wunderlich (1976: fig. 8-15); Heimer & Nentwig (1991: 288, fig. 778).

***Enoplognatha ovata* (Clerck, 1757)**

De wereld-verspreiding van deze soort werd behandeld door Oxford & Reillo (1994). Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 48).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 7, fig. 1-10); Levi (1967: 182, fig. 42-45); Wunderlich (1976: fig. 16); Hippa & Oksala (1982: 217, fig. 1-3, 14-16); Hippa & Oksala (1983: fig. 9-10); Snazell (1983: fig. 3-4, 7-8); Heimer & Nentwig (1991: 288, fig. 774, als *E. lineata*); Kwiecien (1993: fig. 1, 1a, 3, 5); Wunderlich (1994: 5-6, 9, 11-12).

***Enoplognatha tecta* (Keyserling, 1884)**

Taxonomisch commentaar door Wunderlich (1976: 102), die deze naam wil gebruiken voor *Enoplognatha caricis*. Volgens Levi (1957a: 13) komt deze soort voor in droge habitats.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 13, fig. 11, 25, 28-29, 34-37).

***Enoplognatha testacea* Simon, 1884**

Uit Duitsland bekend van Kaiserstuhl (Wunderlich, 1975: 385); zie ook Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Dresco (1962: fig. 1); Wunderlich (1976: 105, fig. 1-7).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Enoplognatha thoracica* (Hahn, 1833)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 9, fig. 13-14, 17-18, 21); Wunderlich (1976: fig. 23); Heimer & Nentwig (1991: 286, fig. 773).

***Episinus angulatus* (Blackwall, 1836)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 290, fig. 780); Knoflach (1993b: 363, fig. 14-15).

***Episinus maculipes* Cavanna, 1876**

Een soort van Centraal- en Zuid-Europa, die in West-Europa gevonden is in Frankrijk en Zuid-Engeland. Eerste opgave voor Duitsland door Kilchling (1994: 54). Opgaven voor Engeland door Hillyard (1983: 88) en Stevens & Smithers (1991: 3).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Hillyard (1983: fig. 1-6).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Episinus truncatus* Latreille, 1809**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1954a: fig. 1-3, 15-16); Hillyard (1983: fig. 8); Heimer & Nentwig (1991: 290, fig. 779); Knoflach (1993b: 363, fig. 3, 6-7, 12-13).

***Euryopsis flavomaculata* (C.L. Koch, 1836)**

Syn.: *Euryopsis flava* Wiehle, 1960.

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1954b: fig. 1, 8-10); Wiehle (1960: 242-244, fig. 21-27, als *Euryopsis flava*); Heimer & Nentwig (1991: 292, fig. 783).

***Euryopsis laeta* (Westring, 1862)**

Van Keer & Vanuytven (1993: 18) vermelden een flink aantal vindplaatsen in het oosten van België (4 hokken op de kaart). Voor Duitsland, zie Wiehle (1937: 134) en Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 134, fig. 25-30); Heimer & Nentwig (1991: 292, fig. 782).

***Euryopsis quinqueguttata* Thorell, 1875**

Voor voorkomen in Duitsland, zie Wiehle (1937: 133) en Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 133, fig. 20-24); Heimer & Nentwig (1991: 290, fig. 781).

***Laseola tristis* (Hahn, 1833)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 48, als *Dipoena tristis*).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1953: fig. 35, 89, als *Dipoena tristis*); Miller (1967: pl. 13 fig. 1-4, als *Dipoena tristis*); Heimer & Nentwig (1991: 290, fig. 770, als *Dipoena tristis*).

***Nesticodes rufipes* (Lucas, 1846)**

Cosmopolitische, regelmatig geïmporteerde soort.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 56, fig. 188-193, als *Theridion rufipes*); Levi (1967: 179, fig. 24-27, als *Theridion rufipes*); Levy & Amitai (1982a: 86, fig. 1-5, als *Theridion rufipes*); Tanikawa (1991: fig. 1-5).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Paidiscura pallens* (Blackwall, 1834)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51, als *Theridion pallens*).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 300, fig. 805, als *Theridion pallens*).

***Pholcomma gibbum* (Westring, 1851)**

Een schets over de biologie werd gegeven door Jones (1992). Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957b: fig. 13-18); Heimer & Nentwig (1991: 294, fig. 787).

***Robertus arundineti* (O. P.-Cambridge, 1871)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 49).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1965: 12, fig. 1a, 2a, 3a, 4a); Miller (1967: pl. 11 fig. 1-4); Wunderlich (1973b: fig. 19); Gruia (1973: fig. 3-5); Wunderlich (1976: fig. 34); Weiss & Andriescu (1989: 77, fig. 1-3); Heimer & Nentwig (1991: 294, fig. 789).

***Robertus grasshoffi* Wunderlich, 1973**

Door Wunderlich (1973b: 408) beschreven voor beide sexen, maar Bauchhenss & Uhlenhaut (1993: 25) herkende het wijfje als het wijfje van *Robertus kuehnae*.

Deze soort werd door Van Keer & Vanuytven (1993: 20) voor België opgegeven, maar dit werd later gecorrigeerd door Alderweireldt (1987: 53). (Zie onder *Robertus kuehnae*). De type-localiteit in Duitsland ligt bij Zimmern (Wunderlich, 1973b: 408).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wunderlich (1973b: 408, fig. 10-14); Heimer & Nentwig (1991: 296, fig. 792).

***Robertus heydemanni* Wiehle, 1965**

Wiehle (1965: 12-16) beschrijft het ? van *Robertus heydemanni* aan de hand van materiaal van de kwelders in Noord-Duitsland; hij vergelijkt de soort met *Robertus arundineti* (O. P.-Cambridge, 1871). Van beide soorten wordt de palp afgebeeld. Het wijfje wordt afgebeeld door Weiss & Andriescu (1989).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1965: 12, fig. 1b, 2b, 3b, 4b); Wunderlich (1973b: fig. 20); Weiss & Andriescu (1989: fig. 4-6); Heimer & Nentwig (1991: 294 (?= *R. arundineti*)).

***Robertus insignis* O. P.-Cambridge, 1907**

Het mannetje wordt door Wiehle afgebeeld en beschreven (Wiehle, 1960: 237-238). Zeer zeldzaam in Groot-Brittannië (Procter, 1990: 2; Merrett & Snazell, 1975: 106). Gevonden in laagveenweide bij Luckau (Wiehle, 1960: 237-238). Wunderlich (1976: 109) meldt de soort uit Estland.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1960: 237-238, fig. 15-16); Wunderlich (1976: 109, fig. 42-45); Merrett & Snazell (1975: 106, fig. 5); Heimer & Nentwig (1991: 296, fig. 795).

***Robertus kuehnae* Bauchhenss & Uhlenhaut, 1993**

Het vrouwtje van deze soort werd oorspronkelijk door Wunderlich (1973b: 408, fig. 15-18) beschreven onder de naam *Robertus grasshoffi*. Uit Duitsland is de soort nu bekend uit de staten Baden-Württemberg, Bayern, Hessen en Sachsen (Bauchhenss & Uhlenhaut, 1993: 25). Alderweireldt (1993: 53) corrigeerde de oude Belgische vermelding van *Robertus grasshoffi* en meldde dat de exemplaren uit Melle (Oost-Vlaanderen) in werkelijkheid behoren tot *Robertus kuehnae*. Zie ook lijst van faunistische aanvullingen van Baert (1994: 41).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wunderlich (1973b: 408, fig. 15-18); Bauchhenss & Uhlenhaut (1993: 25, fig. 1-4).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Robertus lividus* (Blackwall, 1836)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Miller (1967: pl. 10 fig. 9, pl. 11 fig. 14); Gruia (1973: fig. 1-2, 8-12); Heimer & Nentwig (1991: 294, fig. 790); Knoflach (1992: fig. 8-9, 11, 17-19, 25, 30-31, 38-43).

***Robertus neglectus* (O. P.-Cambridge, 1871)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Miller (1967: pl. 10 fig. 12, pl. 11 fig. 13); Gruia (1973: fig. 6); Wunderlich (1976: fig. 35); Heimer & Nentwig (1991: 296, fig. 794).

***Robertus scoticus* Jackson, 1914**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50). Gevonden in hoogveen en in strooisel onder elzen.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1960: 239-241, fig. 17-20); Miller (1967: pl. 10 fig. 10-11, pl. 11 fig. 17-18); Gruia (1973: fig. 7, 13); Wunderlich (1976: fig. 38); Heimer & Nentwig (1991: 296, fig. 793); Bauchhenss & Uhlenhaut (1993: 25, fig. 5-6).

***Robertus truncorum* (L. Koch, 1872)**

Uit Duitsland gemeld door Bösenberg, maar Wiehle (1937: 213) vermoedde verwisseling van gegevens. Het is een soort die veel zuidelijker voorkomt.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 213, fig. 264-266); Miller (1967: pl. 11 fig. 5-7); Wunderlich (1976: fig. 36); Heimer & Nentwig (1991: 294, fig. 791); Knoflach (1992: fig. 12-13, 20-23, 26).

***Robertus ungulatus* Vogelsanger, 1944**

De soort werd beschreven uit Zwitserland. Een Duitse vermelding (uit voormalig Oost-Duitsland) is afkomstig van Jeschke *et al.* (1980: 271).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Vogelsanger (1944: 160, fig. 1-3); Miller (1967: pl. 10 fig. 1-3, pl. 11 fig. 10-12, als *R. paradoxus*); Heimer & Nentwig (1991: 294, fig. 788).

***Rugathodes bellicosus* (Simon, 1873)**

Proszynski & Starega (1971: 188) plaatsen deze soort in *Enoplognatha*.

Voor België als nieuw vermeld door Janssen (1988: 5), onder de naam *Theridion bellicosum*. De soort werd verzameld onder stenen in een steengroeve bij Esneux (Prov. Luik). Zie ook Hermanns & Bastin (1989: 12) en de lijst van faunistische aanvullingen van Baert (1994: 41). Wiehle (1937: 144) vermeldt materiaal uit het Ertzgebergte. Later wordt nog een vindplaats in de Harz genoemd (Wiehle, 1965: 54). Zie ook Renner (1992: 50, als *Theridion bellicosum*).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 144, fig. 52-58, 60a, c); Waaler (1966: fig. 1); Heimer & Nentwig (1991: 300, fig. 804, als *Theridion bellicosum*).

***Rugathodes instabilis* (O. P.-Cambridge, 1871)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51, als *Theridion instabile*).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 300, fig. 803, als *Theridion instabile*).

***Steatoda albomaculata* (Degeer, 1778)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957c: 396, fig. 56-65); Levy & Amitai (1982b: 15, fig. 1-9); Heimer & Nentwig (1991: 298, fig. 799); Knoflach (1996: fig. 6-8, 12-14).

***Steatoda bipunctata* (Linnaeus, 1758)**

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957c: 413, fig. 86-89, 155-156); Heimer & Nentwig (1991: 298, fig. 800).

***Steatoda castanea* (Clerck, 1757)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957c: 410, fig. 77-79); Heimer & Nentwig (1991: 296, fig. 797).

***Steatoda grossa* (C.L. Koch, 1838)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957c: 404, fig. 74, 83-85); Levi (1967: 184, fig. 50-52); Levy & Amitai (1982b: 25, fig. 55-62); Heimer & Nentwig (1991: 298, fig. 801); Snazell & Jones (1993: fig. 6); Hann (1994: fig. 16-18).

***Steatoda nobilis* (Thorell, 1875)**

Een in Groot-Brittannië geïmporteerde soort, voorkomend op Madeira en in Spanje, die zich in Groot-Brittannië buitenshuis lijkt te handhaven (Snazell & Jones, 1993: 164). Oudere opgaven vanaf 1979 (Jones, 1979, 1987). Ook in Duitsland ingevoerd.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Snazell & Jones (1993: fig. 1-5); Roberts (1993: 14-15).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Steatoda paykulliana* (Walckenaer, 1806)**

Geïmporteed in Groot-Brittannië (Roberts, 1993: 178) en Oostenrijk (Noflatscher, 1991: 81; Kropf *et al.*, 1994: 70; Thaler & Knoflach, 1995: 59, fig. 31).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levy & Amitai (1982b: fig. 26-32); Noflatscher (1991: fig. 1-4).

***Steatoda phalerata* (Panzer, 1801)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 296, fig. 796); Knoflach (1996b: fig. 1, 5-8, 10, 12-14, 17, 21-23, 24-32, 66, 70-71).

***Steatoda triangulosa* (Walckenaer, 1802)**

Voor België wordt aangetoond dat deze soort ook buiten huizen voorkomt, n.l. onder stenen in de buurt van en langs de Schelde-oever (Vanuytven, 1992: 1) en in een steengroeve te Namen (Vanuytven, 1996: 42). Zie ook Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957c: 407, fig. 75-76, 80-82); Levi (1967: 185, fig. 53-56); Levy & Amitai (1982b: 17, fig. 18-25); Heimer & Nentwig (1991: 298, fig. 798).

***Theonoe minutissima* (O. P.-Cambridge, 1879)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Thaler & Steinberger (1988: fig. 8, 21-22); Heimer & Nentwig (1991: 298, fig. 802).

***Theonoe sola* Thaler & Steinberger, 1988**

Beschreven uit Oostenrijk (Nord-Tirol) en vergeleken met *T. minutissima* (Thaler & Steinberger, 1988: 1001).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Thaler & Steinberger (1988: 1001, fig. 5-7, 16-22).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Theridion betteni* Wiehle, 1960**

Wiehle (1960: 248-252) beschrijft deze soort (?) uit de Harz (tegen rotsen of grote stenen), en vergelijkt haar met *Theridion melanurum* Hahn, 1831 en *T. neglectum* Wiehle, 1952 (= *Theridion mystaceum* L. Koch, 1870). Zie ook Renner (1992: 50). Pas in 1979 voor het eerst uit Frankrijk (Ardèche) gemeld (Ledoux, 1979: 287).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1960: 248, fig. 31, 32c, 33c, 34, 35c); Braun (1963: fig. 7-9); Thaler (1966: fig. 2c); Gruia (1973: 82, fig. 14-16); Ledoux (1979: fig. 1a, 1b, 2a); Heimer & Nentwig (1991: 304, fig. 815).

***Theridion bimaculatum* (Linnaeus, 1767)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 50).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1956: 409, fig. 1-10, als *Neottiura bimaculata*); Heimer & Nentwig (1991: 292, fig. 785, als *Neottiura bimaculata*).

***Theridion blackwalli* O. P.-Cambridge, 1871**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 302, fig. 811).

***Theridion boesenbergi* Strand, 1904**

Deze soort wordt behandeld door Wiehle (1937: 175, fig. ? palp). In Duitsland gevonden bij Freiburg-

im-Breisgau (Baden-Württemberg) en bij Rheinbrohl (Rheinland-Pfalz). Zie ook Renner (1992: 51). Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1960: 252, fig. 36); Thaler (1981: fig. 15-16); Heimer & Nentwig (1991: 306, fig. 818).

***Theridion conigerum* Simon, 1914**

[*Achaearanea* c. volgens Levi & Levi (1962), *Chryso* c. volgens Wunderlich (1973b)]

Voor Duitsland gemeld door Wiehle (1937: 160) en later door Wunderlich (1973b: 406) (Rottweil, kalkgraslandhelling met verspreide coniferen), Simon (1914: 261) (Bonn) en Heimer (1980: 180) (Oberharz, onder stenen, op sparren, struikheide, in vangpotten). Een goed overzicht is te vinden in Knoflach (1993a: 205).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wunderlich (1973: 406, fig. 1-9); Heimer (1980: fig. 1-3); Knoflach (1993a: fig. 1-12).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Theridion familiare* O. P.-Cambridge, 1871**

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 304, fig. 813).

***Theridion hannoniae* Denis, 1944**

Syn.: *Theridion denisi* Wunderlich, 1987 (Vanuytven, Van Keer & Janssen, 1990).

De eerste vermelding voor België komt van de oever van de Schelde (Prov. Antwerpen) (Vanuytven, 1987: 23, als *Theridion pyrenaeum*). Vervolgens werden vondsten gedaan op andere plaatsen langs de Schelde (Vanuytven, 1988: 15, als *Theridion pyrenaeum*). Later werd deze soort ook nog gevonden in een steengroeve bij Aywaille (Prov. Luik) (Janssen, 1992: 16). De verspreiding wordt aangegeven door Van Keer & Vanuytven (1993: 24) en vooral Bosmans *et al.* (1994: 41). Zie ook lijst van faunistische aanvullingen van Baert (1994: 41). Vanuytven (1996: 39) meldt de soort nog weer van een andere steengroeve bij Namen.

Uit Duitsland kwam een vermelding uit de omgeving van Bonn (Kloid, 1994: 56) in de beschutting van een betonconstructie.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Bosmans *et al.* (1994: 238, fig. 16-22); Thaler & Noflatscher (1990: 173, fig. 30); Kloid (1994: fig. 1-7).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Theridion hemerobium* Simon, 1914**

Syn.: *Theridion antusi* Kasal, 1982 (Vanuytven, Van Keer & Janssen, 1990).

Voor België voor het eerst genoemd door Vanuytven, Van Keer & Janssen (1990: 16): Prov. Limburg, en Prov. Oost-Vlaanderen (Meerdonk). Decler (1991: 11) meldt nog een derde vindplaats te Woumen ("De Blankaart") in West-Vlaanderen. Zie ook lijst van faunistische aanvullingen van Baert (1994: 41). Bosmans *et al.* (1994: 236) vergelijken de genitaliën van deze soort met die van *T. pictum* en *T. petraeum*.

Voor Duitsland (bij Konstanz) gemeld door Wunderlich (1973a: 179) (als *T. berkeleyi*) en Blick *et al.* (1993: 29). Pas laat in Groot-Brittannië herkend (vroeger verward met *T. pictum*) (Jones, 1994: 5).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 52, fig. 166-167, 171-172, 174, als *T. berkeleyi*); ? Heimer & Nentwig (1991: 300, fig. 806, als *T. pictum*); Blick *et al.* (1993: fig. 3-4, 6); Bosmans *et al.* (1994: 236, fig. 1-5).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Theridion impressum* L. Koch, 1881**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 89, fig. 321, 326-328); Heimer & Nentwig (1991: 302, fig. 808).

***Theridion melanurum* Hahn, 1831**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1952: fig. 1, 3, 6); Wiehle (1960: fig. 32a, 33a, 35a); Levi (1957a: 55, fig. 181-186); Thaler (1966: fig. 2a); Ledoux (1979: fig. 1d, 2d, 3b, als *T. denticulatum*);

Levy & Amitai (1982a: 89, fig. 6-10); Heimer & Nentwig (1991: 304, fig. 816).

***Theridion mystaceum* L. Koch, 1870**

Syn.: *Theridion neglectum* sensu Wiehle, 1952.

Aantekeningen over de levenscyclus werden opgeschreven door Parker (1990: 2). Pas in 1979 voor het eerst uit Frankrijk (Ardèche) gemeld (Ledoux, 1979: 283). Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1952: fig. 2, 4, 5, 7, 8, als *T. neglectum*); Wiehle (1960: fig. 32b, 33b, 35b, als *T. neglectum*); Thaler (1966: fig. 2b, als *T. neglectum*); Ledoux (1979: fig. 1c, 2c, 3a); Heimer & Nentwig (1991: 304, fig. 817).

***Theridion nigrovariegatum* Simon, 1873**

Sinds Wiehle (1937: 147) van verschillende vindplaatsen in Duitsland bekend; zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 147, fig. 63-69); Heimer & Nentwig (1991: 302, fig. 810).

***Theridion petraeum* L. Koch, 1872**

Theridion petraeum L. Koch is een alpiene soort (onder stenen).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 24, fig. 59-60, 64-66); Wiehle (1960: 245, fig. 28-30); Thaler (1981: fig. 14); Heimer & Nentwig (1991: 306, fig. 820); Deltshv (1992: fig. 4); Bosmans *et al.* (1994: fig. 9-10, 14).

***Theridion pictum* (Walckenaer, 1802)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 50, fig. 164-165, 168-170) (als *T. ornatum*); Levy & Amitai (1982a: 96, fig. 23-24, /); ? Heimer & Nentwig (1991: 300, fig. 806); Blick *et al.* (1993: fig. 1-2, 5); Bosmans *et al.* (1994: fig. 6-8).

***Theridion pinastri* L. Koch, 1872**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Murphy & Murphy (1979: fig. 1-6); Heimer & Nentwig (1991: 306, fig. 819).

***Theridion simile* C.L. Koch, 1836**

[*Simitidion simile* (C.L. Koch)]

Wunderlich (1991: 418) maakte deze soort tot typesoort van het nieuwe genus *Simitidion*. Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 51).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 53, fig. 179-180, 187); Levy & Amitai (1982a: 94, fig. 17-22); Heimer & Nentwig (1991: 300, fig. 807); Wunderlich (1991: fig. 601-604); Knoflach (1996a: fig. 4-6, 8, 10, 13-16).

***Theridion sisyphium* (Clerck, 1757)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 52).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Heimer & Nentwig (1991: 302, fig. 809).

***Theridion suaveolens* Simon, 1879**

Een Centraal-Europese soort die in Duitsland bij Kaiserstuhl werd gevonden (Wunderlich, 1975: 384); zie ook Renner (1992: 52).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wunderlich (1975: 384, fig. 4-7, als *Neottiura suaveolens*); Heimer & Nentwig (1991: 294, fig. 786, als *Neottiura suaveolens*).

***Theridion tinctum* (Walckenaer, 1802)**

Voor recente Duitse verspreidingsgegevens, zie Renner (1992: 52).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 61, fig. 200-201, 210-212); Heimer & Nentwig (1991: 302, fig. 812).

***Theridion uhligi* Martin, 1974**

Syn.: *Theridion hublei* Jocqué, 1977.

Het wijfje van deze soort werd door Martin (1974: 113) uit Duitsland beschreven en afgebeeld (een xerotherme soort van droge, spaarzaam begroeide hellingen) (Martin, 1974: 115). De beschrijving van *T. hublei* is gebaseerd op beide sexen die aanwezig waren in materiaal afkomstig van de Kalmthoutse Heide (Jocqué, 1977: 59). Later (Martin, 1983) synonymiseerde Martin de twee soorten. Het wijfje werd nogmaals afgebeeld door Prinsen (1996: 4) naar aanleiding van de eerste vondst in Nederland.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Martin (1974: fig. 1); Jocqué (1977: fig. 1-3); Prinsen (1996: fig. 1-4).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

***Theridion varians* Hahn, 1833**

Voor recente gegevens voor Duitsland, zie Renner (1992: 52).

Beschrijving en/of afbeeldingen: Levi (1957a: 52, fig. 175-178); Wunderlich (1977: fig. 1-2); Heimer & Nentwig (1991: 304, fig. 814).

***Theridion wiehle* Schenkel, 1938**

Deze soort werd (als *Theridion petraeum*) uit Duitsland (omgeving Neurenberg) gemeld door L. Koch in 1877, waarna herbeschrijving volgde door Wiehle (1937: 172) met afbeeldingen van ?/ genitaliën; later komt Wiehle (1960: 245-247) hier nog op terug.

Beschrijving en/of afbeeldingen: Wiehle (1937: 172, fig. 143, als *T. petraeum*); Thaler (1981: 110, fig. 11-13); Deltshv (1992: fig. 5).

Niet in Heimer & Nentwig, 1991.

Voor de echte *Theridion petraeum* L. Koch, zie onder die soort.

LITERATUUR

- Alderweireldt, M., 1993. *Robertus kuehnae* Bauchhenss & Uhlenhaut, 1993, een nieuwe naam voor het Belgische materiaal van *Robertus grasshoffi* Wunderlich, 1973 (Araneae, Theridiidae). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 8: 53-54.
- Baert, L., 1994. Aanvullingen bij de soortenlijst van de spinnen van België van Bosmans & Maelfait (1986). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 9: 40-43.
- Baert, L., J. Bosselaers & J. Kekenbosch, 1984. Araignées nouvelles ou rare pour la faune belge. - Bulletin et Annales de la Société Royale Belge d'Entomologie 120: 318-321.
- Baert, L. & K. Desender, 1993. De spinnenfauna van het militair domein te Lombardsijde (Araneae). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 8: 15-20.
- Baert, L. & J. Van Keer, 1991. A remarkable spider capture: *Carniella brignolii* Thaler & Steinberger, and the rediscovery of *Pseudomaro aenigmaticus* Denis in Belgium. - Newsletter of the British Arachnological Society 62: 5.
- Blick, T., T. Sammorey & D. Martin, 1993. Spinnenaufsammlungen im NSG "Großer Schwerin mit Steinhorn" (Mecklenburg-Vorpommern), mit Anmerkungen zu *Tetragnatha reimoseri* (syn. *Eucta kaestneri*), *Theridion hemerobius* und *Philodromus praedatus* (Araneae). - Arachnologische Mitteilungen 6: 26-33.
- Bosmans, R., 1996. Verslag van de tweedaagse ARABEL-excursie naar Dourbes in de vallei van de Viroin (Henegouwen). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 11: 1-10.
- Bosmans, R. & J.-P. Maelfait, 1986. Herziene soortenlijst van de Belgische spinnen. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 3: 9-29.
- Bosmans, R., H. Vanuytven & J. Van Keer, 1994. On two poorly known *Theridion* species, recently collected in Belgium for the first time (Araneae: Theridiidae). - Bulletin of the British Arachnological Society 9(7): 236-240.
- Braun, R., 1963. Einige neue und einige zweifelhaftige Spinnenarten aus Österreich (Arach., Araneae). - Senckenbergiana biologica 44: 111-128.
- Declere, K., 1991. Een nieuwe vindplaats van *Theridion hemerobium* in Vlaanderen. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 6(2): 11.
- Deltshv, C.D., 1992. A critical review of family Theridiidae (Araneae) in Bulgaria. - Acta Zoologica Bulgarica 43: 13-22.
- Dimitrov, D., 1994. A record of *Achaearanea tabulata* from the Balkan Peninsula (Araneae: Theridiidae). -

- Arachnologische Mitteilungen 8: 77-79.
- Dresco, E., 1962. Araignées capturées en France dans des grottes ou des cavités souterraines. - Annales de Spéléologie 17: 177-193.
- Dröschmeister, R., 1994. Die Spinnenfauna der Kies- und Schotterbänke des nordalpinen Wildbaches Halblech (Landkreis Ostallgäu). - Berichte des naturwissenschaftliche Vereins Schwaben 98: 61-70.
- Dröschmeister, R., 1995. Erstnachweis von *Carniella brigolii* (Araneae: Theridiidae) für Deutschland. - Arachnologische Mitteilungen 10: 15-16.
- Gruiă, M., 1973. Sur quelques espèces de Theridiidae de la faune de Roumanie. Considérations sur les organes copulateurs. - Travaux de l'Institut de Spéléologie Émile Racovita 12: 75-85.
- Hann, S.W., 1994. Descriptions of four *Steatoda* species (Araneae, Theridiidae) found in New Zealand. - New Zealand Journal of Zoology 21: 225-238.
- Heimer, S., 1980. Eine bemerkenswerte Kugelspinne aus dem Harz (Arachnida, Araneae, Theridiidae). - Faunistische Abhandlungen des staatliches Museums für Tierkunde, Dresden 7: 179-181.
- Heimer, S. & W. Nentwig, 1991. Spinnen Mitteleuropas. 543 pp. - Parey, Berlin, Hamburg.
- Hermanns, J.-F. & J. Bastin, 1989. Rapport de l'excursion d'ARABEL du 25 juin 1988 aux carrières de Montfort (Prov. de Liège). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 10: 11-12.
- Hippa, H. & I. Oksala, 1982. Definition and revision of the *Enoplognatha ovata* (Clerck) group (Araneae: Theridiidae). - Entomologica Scandinavica 13: 213-222.
- Hippa, H. & I. Oksala, 1983. Epigyneal variation in *Enoplognatha latimana* Hippa & Oksala (Araneae, Theridiidae) in Europe. - Bulletin of the British Arachnological Society 6: 99-102.
- Hillyard, P.D., 1983. *Episinus maculipes* Cavanna (Araneae, Theridiidae): rediscovery in Britain. - Bulletin of the British Arachnological Society 6: 88-92.
- Holm, Å., 1987. Några för Sverige nya spindelarter (Araneae). - Entomologisk Tidskrift 108: 159-165.
- Janssen, M., 1988. Twee nieuwe soorten voor de Belgische spinnenfauna. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 9: 5-6.
- Janssen, M., 1992. Enkele interessante spinnen van een steengroeve in de Provincie Luik. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 7(1): 15-17.
- Jeschke, L., G. Klafs, H. Schmidt & W. Starke, 1980. Die Naturschutzgebiete der Bezirke Rostock, Schwerin und Neubrandenburg. In: H. Weinitschke (red.), Handbuch der Naturschutzgebiete der Deutschen Demokratischen Republik 1: 336 p. - Urania, Leipzig, Jena, Berlin.
- Jocqué, R., 1977. Contribution à la connaissance des araignées de Belgique, V. Description de *Theridion hublei* n. sp. - Revue Arachnologique 1(2): 59-63.
- Jones, D., 1979. *Steatoda nobilis* (Thorell), 1875, its occasional appearance in Britain. - Newsletter of the British Arachnological Society 24: 3-5.
- Jones, D., 1987. The return of *Steatoda nobilis* (Thorell). - Newsletter of the British Arachnological Society 49: 7-8.
- Jones, D., 1992. Notes on *Pholcomma gibbum* (Westring). - Newsletter of the British Arachnological Society 64: 2-3.
- Jones, D., 1994. *Theridion hemerobius* Simon, 1914: New to Britain. - Newsletter of the British Arachnological Society 71: 5-6.
- Keer, J. Van, 1992. [*Achaearanea veruculata* (Urquhart, 1885) nieuw voor de Belgische fauna.] - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 7(2): 14.
- Keer, J. Van, 1993. *Achaearanea veruculata* (Urquhart, 1885): nieuw voor België of toevallige gast? - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 8: 21.
- Keer, J. Van & K. Van Keer, 1992. Twee interessante vondsten voor de Belgische spinnenfauna: *Tegenaria saeva* en *Anelosimus pulchellus*. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 7(1): 13-14.
- Keer, J. Van & K. Van Keer, 1993. Spinnenfauna van het Gravenbos te Humbeek (Brabant). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 8: 25-31.
- Keer, J. Van & H. Vanuytven, 1993. Catalogus van de spinnen van België. Deel XI. Theridiidae, Anapidae en Theridiosomatidae. - Studiedocumenten van het K. B. I. N. 71: 7-44.
- Kilchling, K., 1994. Erster Nachweis von *Episinus maculipes* in Deutschland (Araneae: Theridiidae). - Arachnologische Mitteilungen 8: 54-55.
- Kloid, P., 1994. Erstnachweis von *Theridion hannoniae* für Deutschland (Araneae: Theridiidae). - Arachnologische Mitteilungen 8: 56-57.
- Knoflach, B., 1991. *Achaearanea tabulata* Levi, eine für Österreich neue Kugelspinne. - Berichte des naturwissenschaftlich-medizinischen Vereins in Innsbruck 78: 59-64.
- Knoflach, B., 1992. Neue *Robertus*-Funde in den Alpen: *R. mediterraneus* Eskov und *Robertus* sp. (Arachnida, Aranei: Theridiidae). - Berichte des naturwissenschaftlich-medizinischen Vereins in Innsbruck 79: 161-171.
- Knoflach, B., 1993a. *Theridion conigerum* Simon - rediscovered in Austria (Araneida: Theridiidae). - Bulletin of the British Arachnological Society 9: 205-208.

- Knoflach, B., 1993b. Das Männchen von *Episinus theridioides* Simon (Arachnida: Araneae, Theridiidae). - Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft 66: 359-366.
- Knoflach, B., 1994. Zur Genitalmorphologie und Biologie der *Crustulina*-Arten Europas (Arachnida: Araneae, Theridiidae). - Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft 67: 327-346.
- Knoflach, B., 1996a. Das Männchen von *Simitidion agaricographum* (Levy & Amitai) (Arachnida: Araneae, Theridiidae). - Berichte des naturwissenschaftlich-medizinischen Vereins in Innsbruck 83: 149-156.
- Knoflach, B., 1996b. Die Arten der *Steatoda phalerata*-Gruppe in Europa (Arachnida: Araneae, Theridiidae). - Mitteilungen der Schweizerischen Entomologischen Gesellschaft 69: 377-404.
- Komposch, C., 1993. Neue synanthrope Arachniden für Kärnten und die Steiermark (Arachnida: Opiliones, Araneae). - Carinthia II 103: 803-814.
- Kropf, C., C. Komposch & G. Raspotnig, 1994. Erstnachweis von vier Spinnenarten für Österreich (Arachnida, Araneae). - Mitteilungen der Abteilung für Zoologie Am Landesmuseum Joanneum 48: 69-72.
- Kwicien-Wrotniewska, J., M. Wozny & F.T. Zbytek, 1993. A spider *Enoplognatha latimana* Hippa & Oksala (Aranei, Theridiidae) in Poland and Czech Republic. - Przegląd Zoologiczny 37: 73-75, 1 pl.
- Ledoux, J.-C., 1979. *Theridium mystaceum* et *T. betteni*, nouveaux pour la fauna française (Araneae, Theridiidae). - Revue Arachnologique 2: 283-289.
- Levi, H.W., 1953. Spiders of the genus *Dipoena* from America North of Mexico (Araneae, Theridiidae). - American Museum Novitates 1647: 1-39.
- Levi, H.W., 1954a. The spider genera *Episinus* and *Spintharus* from North America, Central America and the West Indies (Araneae: Theridiidae). - Journal of the New York Entomological Society 62: 65-90.
- Levi, H.W., 1954b. Spiders of the genus *Euryopsis* from North and Central America (Araneae, Theridiidae). - American Museum Novitates 1666: 1-48.
- Levi, H.W., 1955. The spider genera *Coressa* and *Achaeearanea* in America north of Mexico (Araneae, Theridiidae). - American Museum Novitates 1718: 1-33.
- Levi, H.W., 1956. The spider genera *Neottiura* and *Anelosimus* in America (Araneae: Theridiidae). - Transactions of the American Microscopical Society 75: 407-422.
- Levi, H.W., 1957a. The spider genera *Enoplognatha*, *Theridion* and *Paidisca* in North America north of Mexico. - Bulletin of the American Museum of Natural History 112: 1-124.
- Levi, H.W., 1957b. The North American spider genera *Paratheridula*, *Tekellina*, *Pholcomma* and *Archerius* (Araneae: Theridiidae). - Transactions of the American Microscopical Society 76: 105-115.
- Levi, H.W., 1957c. The spider genera *Crustulina* and *Steatoda* in North America, Central America and the West Indies (Araneae, Theridiidae). - Bulletin of the Museum of Comparative Zoology, Harvard 117: 367-424, 14 pl.
- Levi, H.W., 1959. The spider genus *Coleosoma* (Araneae, Theridiidae). - Breviora 110: 1-8, pl.
- Levi, H.W., 1967. Cosmopolitan and Pantropical species of Theridiid spiders (Araneae: Theridiidae). - Pacific Insects 9: 175-186.
- Levi, H.W., 1980. Two new spiders of the genera *Theridion* and *Achaeearanea* from North America. - Transactions of the American Microscopical Society 99: 334-337.
- Levi, H.W. & L.R. Levi, 1962. The genera of the spider family Theridiidae. - Bulletin of the Museum of Comparative Zoology, Harvard 127: 1-71.
- Levy, G. & P. Amitai, 1979. The spider genus *Crustulina* (Araneae: Theridiidae) in Israel. - Israel Journal of Zoology 28: 114-130.
- Levy, G. & P. Amitai, 1982a. The Comb-footed spider genera *Theridion*, *Achaeearanea* and *Anelosimus* of Israel (Araneae: Theridiidae). - Journal of Zoology, London 196: 81-131.
- Levy, G. & P. Amitai, 1982b. The Cobweb spider genus *Steatoda* (Araneae, Theridiidae) of Israel and Sinai. - Zoologica Scripta 11: 13-30.
- Locket, G.H. & A.F. Millidge, 1953. British spiders 2. 449 p. - Ray Society, London.
- Locket, G.H., A.F. Millidge & P. Merrett, 1974. British spiders 3. 314 p. - Ray Society, London.
- Locket, G.H. & J. Luczak, 1974. *Achaeearanea simulans* (Thorell) and its relationship to *Achaeearanea tepidariorum* (C.L. Koch) (Araneae, Theridiidae). - Polskie Pismo Entomologiczne 44: 267-285.
- Martin, D., 1974. *Theridion uhligi* nov. spec., eine bisher unbekannte Kugelspinne (Araneae: Theridiidae). - Deutsche Entomologische Zeitschrift (NF) 22: 113-115.
- Martin, D., 1983. Trockenrasen-Spinnen des NSG "Ostufer der Feisneck" bei Waren. - Natur und Naturschutz in Mecklenburg 19: 87-96.
- Merrett, P. & J. J. Rowe, 1961. A New Zealand spider, *Achaeearanea veruculata* (Urquhart), established in Scilly, and new records of other species. - Annals and Magazine of Natural History (13) 4: 89-96.
- Merrett, P. & R. Snazell, 1975. New and rare British spiders. - Bulletin of the British Arachnological Society 3: 106-112.
- Miller, F., 1967. Studien über die Kopulationsorgane der Spinnengattung *Zelotes*, *Micaria*, *Robertus* und *Dipoena* nebst Beschreibung einiger neuen oder unvollkommen bekannten Spinnenarten. - Acta Scientiarum

- Naturalium Academiae Scientiarum Bohemoslovacae Brno NS 1: 251-298.
- Miller, F., 1971. Pavouci-Araneida. In: R. M. Daniel & V. Cemy, Klic Zvířeny CSSR 4: 51-306. - Praag.
- Moritz, M., H. W. Levi & R. Pfüller, 1988. *Achaearanea tabulata*, eine für Europa neue Kugelspinne (Araneae, Theridiidae). - Deutsche Entomologische Zeitschrift (NF) 35: 361-367.
- Murphy, J. & F. Murphy, 1979. *Theridion pinastri* L. Koch, newly found in Britain. - Bulletin of the British Arachnological Society 4: 314-315.
- Noflatscher, M.-T., 1991. Beiträge zur Spinnenfauna Südtirols - III: Epigäische Spinnen an Xerotherm-Standorten am Mitterberg, bei Neustift und Sterzing (Arachnida: Aranei). - Berichte des naturwissenschaftlich-medizinischen Vereins in Innsbruck 78: 79-92.
- Oxford, G.S. & P.R. Reillo, 1994. The world distributions of species within the *Enoplognatha ovata* group (Araneae: Theridiidae): implications for their evolution and for previous research. - Bulletin of the British Arachnological Society 9: 226-232.
- Parker, J., 1990. The life cycle of *Theridion mystaceum* L. Koch. - Newsletter of the British Arachnological Society 58: 2-3.
- Platen, R., 1984. Ökologie, Faunistik und Gefährdungssituation der Spinnen (Araneae) und Weberknechte (Opiliones) in Berlin (West) mit dem Vorschlag einer roten Liste. - Zoologische Beiträge (N.F.) (3) 28: 445-487.
- Prinsen, J.D., 1996. *Theridium uhligi* Martin, 1974 (Araneae: Theridiidae), een zeldzame kogelspin van heideterreinen. - Nieuwsbrief Spined 10: 4-7.
- Próchniewicz, M., 1991. Zur Verbreitung von fünf Spinnenarten (Arachnida: Araneae). - Bulletin of the Polish Academy of Sciences, Biological Sciences 39: 181-183, 5 kaarten, figuren.
- Procter, D., 1990. *Robertus insignis* O. P.-Cambridge (Theridiidae) rediscovered in Britain at Catfield Fen in Norfolk. - Newsletter of the British Arachnological Society 57: 2.
- Proszynski, J. & W. Starega, 1971. Pajaki - Aranei. - Katalog Fauny Polski 33: 1-382. - Warschau.
- Renner, F., 1992. Liste der Spinnen Baden-Württembergs (Araneae) 1. - Arachnologische Mitteilungen 3: 14-53.
- Roberts, M.J., 1993. The spiders of Great Britain and Ireland (Compact edition) 1(1): 229 p. - Harley Books, Colchester.
- Roberts, M.J., 1995. Spiders of Britain & Northern Europe. 383 p. - Collins Field Guide, HarperCollinsPublishers, Londen, etc.
- Simon, E., 1914. Les Arachnides de France 6(1): 1-308. - Roret, Parijs.
- Snazell, R. & D. Jones, 1993. The theridiid spider *Steatoda nobilis* (Thorell, 1875) in Britain. - Bulletin of the British Arachnological Society 9: 164-167.
- Stevens, A. & P. Smithers, 1991. New records of *Episinus maculipes* Cavanna from South-West England. - Newsletter of the British Arachnological Society 62: 3.
- Tanikawa, A., 1991. Two newly recorded species, *Theridion rufipes* Lucas, 1846, and *Coleosoma floridanum* Banks, 1900 (Araneae: Theridiidae), from Japan. - Atypus 98/99: 1-7.
- Thaler, K. 1966. Fragmenta Faunistica Tirolensia (Diplopoda, Arachnida). - Berichte des naturwissenschaftlich-medizinischen Vereins in Innsbruck 54: 151-157.
- Thaler, K. 1981. Bemerkenswerte Spinnenfunde in Nordtirol (Österreich) (Arachnida: Aranei). - Veröffentlichungen des Museum Ferdinandeum 61: 105-150.
- Thaler, K. & K.-H. Steinberger, 1988. Zwei neue Zwerg-Kugelspinnen aus Österreich (Arachnida: Aranei, Theridiidae). - Revue Suisse de Zoologie 95: 997-1004.
- Thaler, K. & M.-T. Noflatscher, 1990. Neue und bemerkenswerte Spinnenfunde in Südtirol (Arachnida: Aranei). - Veröffentlichungen des Museum Ferdinandeum 69: 169-190.
- Thaler, K. & B. Knoflach, 1995. Adventive Spinnentiere in Österreich - mit Ausblicken auf die Nachbarländer (Arachnida ohne Acari). - Stapfia 37: 55-76.
- Vanuytven, H., 1987. Een nieuwe soort voor de Belgische fauna op de Antwerpse Linker-oever. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 4: 23-24.
- Vanuytven, H., 1988. Spinnen van de Hobokense Polder (Hoboken-Antwerpen). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 7: 14-15.
- Vanuytven, H., 1992. *Steatoda triangulosa* (Walckenaer, 1802) (Araneae, Theridiidae), niet enkel een huisspin. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 7(2): 1-2.
- Vanuytven, H., 1996. De spinnen van een verlaten steengroeve in Namen. - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 11: 38-43.
- Vanuytven, H., J. Van Keer & M. Janssen (1990). *Theridion hemerobium* Simon, 1914, new for the Belgian spider fauna (Araneae, Theridiidae). - Nieuwsbrief van de Belgische Arachnologische Vereniging 5(2): 16.
- Vogelsanger, T., 1944. Beitrag zur Kenntnis der schweizerischen Spinnenfauna. - Mitteilungen der Naturforschenden Gesellschaft Schaffhausen 19: 158-190.
- Waalder, P.F., 1966. *Theridion bellicosum* Simon (Araneae, Theridiidae) new to Norway. - Norsk Entomologisk Tidsskrift 13: 183-184.

- Weiss, I. & I. Andriescu, 1989. Das Weibchen von *Robertus heydemanni* Wiehle 1965 (Arachnida: Araneae: Theridiidae). - *Senckenbergiana Biologica* 69: 77-81.
- Wiehle, H., 1937. Spinnentiere oder Arachnoidea. VIII. 26. Familie: Theridiidae oder Haubennetzspinnen (Kugelspinnen). - *Tierwelt Deutschlands* 33: 119-222.
- Wiehle, H., 1952. Eine übersehene deutsche *Theridion*-Art. - *Zoologischer Anzeiger* 149: 226-235.
- Wiehle, H., 1960. Beiträge zur Kenntnis der deutschen Spinnenfauna. II. Theridiidae. - *Zoologische Jahrbücher, Abteilung für Systematik, Ökologie und Geographie der Tiere* 88(2): 229-254.
- Wiehle, H., 1965. Beiträge zur Kenntnis der deutschen Spinnenfauna. IV. - *Mitteilungen aus dem Zoologischen Museum in Berlin* 41: 1-57.
- Wunderlich, J., 1973a. Zur Spinnenfauna Deutschlands, XIII. Zwei für Deutschland neue Spinnenarten aus dem Naturschutzgebiet "Wollmatinger Ried" bei Konstanz. - *Senckenbergiana Biologica* 54: 179-180.
- Wunderlich, J., 1973b. Zur Spinnenfauna Deutschlands, XV. Weitere seltene and bisher unbekannte Arten sowie Anmerkungen zur Taxonomie und Synonymie (Arachnida: Araneae). - *Senckenbergiana Biologica* 54: 405-428.
- Wunderlich, J., 1975. Spinnen vom Kaiserstuhl (Arachnida: Araneae). - *Entomologica Germanica* 1: 381-386.
- Wunderlich, J., 1976. Zur Spinnenfauna Deutschlands, XVI. Zur Kenntnis der mitteleuropäischen Arten der Gattungen *Enoplognatha* Pavesi und *Robertus* O. Pick.-Cambridge (Araneida: Theridiidae). - *Senckenbergiana Biologica* 57(1/3): 97-112.
- Wunderlich, J., 1977. Zur Synonymie südeuropäischer Spinnen (Arachnida: Araneida: Theridiidae, Linyphiidae, Gnaphosidae). - *Senckenbergiana Biologica* 57(4/6): 289-293.
- Wunderlich, J., 1991. Die Spinnen-Fauna der Makaronesischen Inseln. - *Beiträge zur Araneologie* 1: 1-619.
- Wunderlich, J., 1994. Beschreibung einer bisher unbekannten Kugelspinnen-Art der *Enoplognatha ovata*-Gruppe aus Deutschland (Arachnida: Araneae: Theridiidae). - *Beiträge zur Araneologie* 4: 697-702.

oooooooo